

Artikull nga Orhan Usein, udhëheqës i ekipit Projekti i Integritimit Rom 2020, i zbatuar nga Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal (RCC) me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian dhe Fondacionit për Shoqëri të Hapur

Është detyra jonë të luftojmë diskriminimin kudo ndodh

Kur turmat bërtasin, klithmat e disa prej tyre shpesh janë britma të zëshme. Nuk është sekret - sjellja e ndryshimit është e vështirë. Ne jetojmë në një demokraci, ku ndryshimet ndodhin vetëm përmes mbështetjes së shumë njerëzve.

Kur turmat bërtasin, klithmat e disa prej tyre shpesh janë britma të zëshme. Nuk është sekret - sjellja e ndryshimit është e vështirë. Ne jetojmë në një demokraci, ku ndryshimet ndodhin vetëm përmes mbështetjes së shumë njerëzve.

Diskriminimi i minoriteteve është një pandemi më e keqe se koronavirusi, pasi ajo ka arritur të sundojë botën për shumë më gjatë. Sikurse edhe virusi, ai krijon mutacion, merr forma të reja, dhe gjen mënyra të ndryshme për të penguar popullsinë.

Dehumanizimi, degradimi, ndarja, poshtërimi - këto janë përvojat me të cilat Romët në Ballkanin Perëndimor përballen pothuajse çdo ditë. Të drejtat e tyre janë mohuar për vite me radhë, njohja e problemit dhe ndermarrja e veprimeve serioze nga ekonomitë të ndryshme ka munguar.

Një shembull i qartë është dëbimi nga shtëpia juaj në rrethana të paqarta. Romët kanë qenë shumë të zënë duke kërkuar mënyra të ndryshme për të përmbushur nevojat e tyre themelore, dhe shpesh kanë janë të injoruar për të drejtat e tyre civile dhe politike, duke i bërë ata të pa-gatshëm të angazhohen politikisht dhe të mos përmendin paaftësinë për të punësuar avokatë për të mbrojtur të drejtat e tyre. Mungesa e arsimit ose qasja në arsim i bën ata të paaftë të kërkojnë punë më të mira. Kjo nuk është sipas zgjedhjes së tyre - është sepse kjo ishte opsioni i tyre i vetëm. Siç thekson Hierarkia e Nevojave të Maslow, vetëm kur plotësoni nevojat themelore si ushqimi dhe strehimi, mund të mendoni për nevojat tuaja të tjera. Si rezultat i luftës së vazhdueshme për të fituar jetesën themelore, Romët vendosën kolektivizimin, i cili është hapi i parë për të luftuar më mirë për të drejtat e tyre, në një anën.

Kur John F. Kennedy tha, "Injoranca e një votuesi në një demokraci dëmton sigurinë e të gjithëve", ai synonte të inkurajonte të gjithë të kenë një zë, si një parim themelor i demokracisë. Sidoqoftë, kur turmat bërtasin, klithmat e disa prej tyre shpesh janë britma të zëshme. Nuk është sekret - sjellja e ndryshimit është e vështirë. Ne jetojmë në një demokraci, ku ndryshimet ndodhin vetëm përmes mbështetjes së shumë njerëzve.

Është që të fillojmë të punojmë së bashku

Për të gjitha ato arsye, ishte shumë e rëndësishme që Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal të rikthejë temën e Integritimit të Romëve shumë lartë në axhendën politike të liderëve të Ballkanit Perëndimor. Në vitin 2019, në Poznan, Poloni në kuadër të Procesit të Berlinit, Kryeministrat e Shqipërisë, Bosnje-Hercegovina, Kosova*, Mali i Zi, Republika e Maqedonisë së Veriut dhe Serbia, u angazhuan për të siguruar që zhvillimi ekonomik i rajonit të shkojë drejt në bashkëpunim me përfshirjen sociale të Romëve më të rrezikuar. Ata lidhën përpjekjet e tyre të vazhdueshme për integrimin e Romëve me procesin e zgjerimit

* Ky përcaktim nuk çënon pozicionet mbi statusin, dhe është në përputhje me Rezolutën 1244/1999 të KS të KB dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës

të BE-së. Kjo ishte hera e parë që Kryeministrat nga gjashtë ekonomitë e Ballkanit Perëndimor miratuan një deklaratë si kjo. Dhe është një punë e madhe e arritur.

Megjithëse Integrimi Rom është ende larg, me deklaratën e Poznan ne jemi një hap më afër. Duke shënuar përvjetorin që nga miratimi i deklaratës së Poznanit, dua të hedh një vështrim mbi atë që kanë rënë dakord Kryeministrat një vit më parë.

Në fushën e **punësimit**, ata ishin të detyruar të **rrisin nivelin e punësimit në mesin e Romëve në të paktën 25 përqind** në secilën ekonomi dhe të sigurojnë që Romët të përfaqësohen proporcionalisht në sektorin publik.

Në **strehimin**, ata u **zotuan të legalizojnë**, kurdo që është e mundur, **të gjitha vendbanimet joformale** ku jetojnë Romët; ose të sigurojë strehim të përhershëm, të denjë, të përballueshëm dhe të dekretuar për Romët që aktualisht jetojnë në vendbanime joformale që nuk mund të legalizohen për arsye të arsyeshme.

Ata premtuan të rrisin **nivelin e regjistrimit dhe përfundimit** të Romëve në **arsimin fillor në 90 përqind** dhe shkallën e regjistrimit dhe përfundimit të romëve në **arsimin e mesëm në të paktën 50 përqind**.

U ra dakord që mbulimi i **sigurimeve shëndetësore universale** në mesin e romëve **duhet të jetë së paku 95 përqind** ose në masën e barabartë me pjesën tjetër të popullatës;

Tjetra, ata ranë dakord që të gjithë **Romët të regjistrohen në regjistrat civilë**.

E fundit, por jo më pak e rëndësishmja, u ra dakord që **diskriminimi ndaj romëve do të parandalohet** duke forcuar strukturat qeveritare dhe do të krijojë organet e duhura që do të procesojnë ankesat nga Romët në një rrugë të lirë.

Çfarë kemi bërë deri më tani, dhe çfarë do të thotë kriza e koronavirusit për ne?

Shumë gjëra janë bërë që nga atëherë. Me qeveritë në rajon kemi filluar të hartojmë vendbanimet e populluara nga Romët, në mënyrë që të sigurojmë një përmbledhje gjithëpërfshirëse të vendbanimeve që mund të legalizohen dhe ato që nuk mund të legalizohen. Ne gjithashtu kemi hartuar udhëzues të buxhetimit të përgjegjshëm për Romët që do të ndihmojnë në procesin e programimit të fondeve publike dhe do të sigurojmë që shumica e duhur e fondeve është e siguruar për masat e integritetit të Romëve. Ne po punojmë gjithashtu për rregullimin e legjislacionit aktual në mënyrë që asnjë Romë të mos mbetet pa asnjë dokument identiteti. Më në fund, ne jemi duke punuar për pilotimin e një studimi specifik të Romëve që do të matë progresin drejt zotimit të Deklaratës. Ne punojmë pa u lodhur për t'i ndihmuar qeveritë të arrijnë qëllimet e përcaktuara.

Por koronavirusi dëshmoi të jetë një ndryshues i rregullave të lojës për të gjithë. Dhe tani para se të vazhdojmë me përmirësime, duhet të bëhet një ndërhyrje serioze. Kjo krizë ka goditur komunitetet Rome më shumë se pjesa tjetër e popullsisë. Por gjithashtu nxiti përhapjen e narracioneve negative ndaj Romëve

* Ky përcaktim nuk çënon pozicionet mbi statusin, dhe është në përputhje me Rezolutën 1244/1999 të KS të KB dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës

në publik dhe në Internet. Dhe sipas RCC Barometerit Ballkanit 2020, situata tashmë është e vështirë. 9% e bizneseve të Ballkanit Perëndimor nuk do të punësonin Romë. 33 nga 100 personat nuk do të punonin për një punëdhënës Romë. 26% e qytetarëve të Ballkanit Perëndimor nuk duan që fëmijët e tyre t'i ndajnë klasat e tyre me Romët. Më shumë se një e treta e të anketuarve nuk do të pritnin Romët në shtëpinë e saj.

Kjo duhet të trajtohet dhe ndalet me përpjekjet e përbashkëta rajonale duke përmbushur objektivat e Deklaratës një nga një. Të gjithë meritojmë të njëjtat mundësi. Të gjithë jemi të ndryshëm, por jemi edhe të barabartë.

* Ky përcaktim nuk çënon pozicionet mbi statusin, dhe është në përputhje me Rezolutën 1244/1999 të KS të KB dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës